

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 626/2018 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om utvärdering av effekterna av Fiskvägarna-spetsprojekt

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 626/2018 rd undertecknat av riksdagsledamot Hanna Halmeenpää /gröna:

Har regeringen från de projekt gällande vandringsfiskbestånden som beviljats statsrådets spetsprojektfinansiering, såsom Kalasydän-projektet, begärt utvärderingsrapporter eller utvärderingar från opartiska sakkunniga myndigheter som påvisar åtgärdens, metodens eller anordningens effektivitet och lämplighet för stärkande av hotade vandringsfiskars livskraft samt upprätthållande och återställande av den naturliga reproduktionscykeln, och

vilka resultat eller utvärderingar har regeringen gällande effektiviteten och ändamålsenligheten hos de spetsprojekt för vandringsfiskar som är i bruk just nu eller de metoder som utvecklats inom dem?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Ur jord- och skogsbruksministeriets medel beviljas stöd för åtgärder i vattendrag bland annat för att förbättra fiskbeståndens livskraft. Användningen av statliga medel för ovan nämnda ändamål regleras av statsrådets förordning om understöd för projekt som förbättrar användningen av och tillståndet i vattendrag och vattenmiljön (714/2015). Även finansieringsstödet för åtgärder som berör vandringsfisk, inom regeringens spetsprojekt Naturpolitik, baserar sig på denna förordning.

För alla de spetsprojekt gällande vandringsfiskar som finansieras krävs att stödvillkoren som föreskrivs i ovan nämnda statsrådsförordning 714/2015 uppfylls. För övervakningen av projekten ansvarar NTM-centralerna, vars representanter har beretts möjlighet att delta i projektens styrgrupps arbete. Utbetalningen av projektunderstödet till understödstagaren baserar sig i sista hand på att den övervakande myndigheten godkänner att projektet är slutfört och slutrapporten adekvat.

Anslagen för regeringens spetsprojekt för vandringsfiskar riktas till åtgärder genom vilka vandringsfiskarnas naturliga reproduktion i reproduktionsområdena stärks. Sådana åtgärder är bland annat olika lösningar för att göra det möjligt för fisken att passera (upp- och nedvandring), överflyttningar och utplanteringar av honfiskar samt livsmiljöprojekt (restaurering och nya miljöer med strömmande vatten). Även planering av projekt samt främjande och samordning av samarbete kan beviljas understöd.

Svar på skriftligt spörsmål SSS 626/2018 rd

De tillgängliga resultaten och utvärderingarna gällande effekterna av spetsprojekten kring vandringsfiskar har i många avseenden varit positiva. Med hjälp av statens så kallade hävstångsfinansiering och betydande egen finansiering i områdena har man inlett eller slutfört återställningsprojekt i totalt tio olika vattenområden. Projektens prioritetsordning, ändamålsenlighet och slutgiltiga planering har förverkligats och säkerställts genom ett brett regionalt samarbete, och bland annat Naturresursinstitutet och yrkespersoner inom planering inom området har bidragit med sin expertis.

Fiskvägar eller andra lösningar som främjar fiskars vandring har förverkligats eller inletts bland annat i Kymmene älv, Ijo älv, Ule älv, Kemi älv, Svartån, Hiitolanjoki och Saarijärvirutten. För att återställa insjöloxen i Saimen och den vandrande insjööringen i Vuoksen har man i Pielis älv och Lieksanjoki inlett omfattande projekt för restaurering, miljöflöden samt utplantering och överflyttning av honfiskar. I Ijo älv har man dessutom inlett byggandet av nedvandringskonstruktioner för laxsmolt i samband med Haapakoski kraftverk.

Ett av målen med spetsprojektet kring vandringsfiskar är att skapa förutsättningar för bland annat nya tekniska lösningar. Förverkligande av nya lösningar är alltid förknippat med osäkerhet, vilket man bör vara medveten om. Det så kallade Kalasydän (Fiskhjärtat), som utvecklats i Rovaniemi som ett alternativ till traditionella fiskvägar, är en ny innovation för att flytta fiskar förbi kraftverksdammar. Kemi älvs vandringsfiskarbetsgrupp, som leds av Lapplands förbund, har i sin åtgärdsplan för återställande av vandringsfiskbestånden i Kemi älv och Ounasjoki (2018) lyft fram främjande av Kalasydän-projektet som en av de viktigaste åtgärderna i Kemi älv och Ounasjoki. I åtgärdsplanen framhävs också att ”vandringsfiskarbetsgruppen ser ett behov av projekt vars mål är att utveckla nya innovationer för stödjande av upp- och nedvandringen”.

De så kallade fisktesterna i Kalasydän-projektets första skede genomfördes vid Naturresursinstitutets verksamhetsställe i Paldamo. I projektets första skede utreddes anordningens effekter på den fisk som flyttas. I det andra skedet testades och vidareutvecklades anordningen vid Merikoski i Ule älv och senast vid Isohaara i Kemi älv. Slutrapporter över alla tre projekten har lämnats in till NTM-centralen i Lappland.

Att återställa minskade bestånd av strömlökande fiskar kräver långsiktigt arbete och ett mångsidigt urval av metoder. I projekt som varar i många år har man efter genomförandeskedet oftast även flera år långa uppföljnings- och vidareutvecklingskedan framför sig innan man kan utvärdera och dra slutgiltiga slutsatser om de utvecklade metodernas effektivitet och ändamålsenlighet.

Helsingfors den 22.2.2019

Jord- och skogsbruksminister Jari Leppä